

Meerjarenplan Handhaving 2023-2026

Handhaven vanuit vertrouwen

Inhoud

1. Inleiding	2
Sociale Verzekeringswetten (SV-wetten)	2
Persoonsgebonden Budget (pgb)	2
2. Kaders	4
SVB Meerjarenkoers	4
SZW handhavingskoers 2022-2025	4
SVB visie op handhaving	5
Conclusie vanuit de kaders	5
De SVB speerpunten	5
3. Handhavingsprioriteiten 2023-2026 - Aanpak	7
Uitwerking van de speerpunten	7
Het sluitstuk van handhaving: terugvorderen/invorderen/sancties	10
Tot slot	12
4. Inzet capaciteit	13

'Uitgangspunt is
vertrouwen in de burger'

1. Inleiding

Sociale Verzekeringswetten (SV-wetten)

De SVB ziet handhaving als een onderdeel van onze dienstverlening en door het leveren van een effectieve en zichtbare handhaving levert de SVB een bijdrage aan het in stand houden van het maatschappelijke draagvlak voor het sociaalzekerheidsstelsel.

Voor het SVB Meerjarenplan Handhaving 2023-2026 kiest de SVB het motto 'Handhaven vanuit vertrouwen'. Uitgangspunt is vertrouwen in de burger én het voorkómen van onbedoelde overtreding van regels en het bestrijden van misbruik. Door vereenvoudiging van wetgeving verwacht de SVB dat verplichtingen begrijpelijker worden en meer aansluiten bij de belevingswereld van de burger en daardoor kan bijdragen aan het voorkomen van fouten. Waar dit politiek niet haalbaar blijkt, blijven we hoe dan ook nader onderzoek doen naar verbetervoorstellen voor wet- en regelgeving en het vereenvoudigen van het eigen beleid en processen.

Dit Meerjarenplan Handhaving is opgebouwd uit de volgende drie kaders:

- De **SVB Meerjarenkoers** met de SVB als uitvoerder, verbinder en dienstverlener als strategische pijlers. Een burgervriendelijke en betrouwbare dienstverlening is het uitgangspunt. Handhaving is daarvan een onderdeel. De SVB moet ervoor zorgen dat burgers niet alleen hun rechten maar ook hun plichten kennen en zich eraan houden. Handhaving bestaat uit alle activiteiten om dat doel te bereiken.
- Daarnaast geldt de **SZW handhavingskoers** als kader met als uitgangspunten dat burgers en bedrijven zich aan de regels houden en vanuit dat vertrouwen worden benaderd en dat passend gereageerd wordt op calculerend gedrag. De koers richt zich op meer inzet op preventie en maatwerk waar dit nodig is. De menselijke maat staat centraal.
- En tot slot de **SVB visie op handhaving** met als speerpunten de nadruk op preventie, handhaving internationaal en risicogericht handhaven.

Mede door de inzichten die opgedaan zijn tijdens de beperkingen door de coronamaatregelen, blijft de SVB ook de komende jaren werken aan instrumenten die de rechtmatigheid optimaal waarborgen en tegelijkertijd zo min mogelijk ingrijpend zijn en passen bij de situatie van de burgers. Nieuwe instrumenten toetst de SVB dan ook nadrukkelijk aan de proportionaliteit.

Drie speerpunten

We zetten de komende jaren in op verdere versterking van de inzet op preventie, handhaving internationaal en de doorontwikkeling van risicogericht handhaven met behulp van data-analyse.

Dit MJP gaat over de hoofdlijnen. De concrete acties staan in jaarlijkse werkplannen.

Persoonsgebonden Budget (pgb)

Anders dan bij de SV-wetten, ligt de toezichtsbevoegdheid en handhavingsbevoegdheid voor wat betreft PGB niet bij de SVB, maar bij de zorgkantoren en gemeenten (de verstrekkers van het PGB).

De SVB heeft wel de taak om de budgetten van budgethouders centraal te beheren, om zorgovereenkomsten (voor zover de arbeidsrechtelijke toets bij de SVB ligt) en declaraties te toetsen, lonen en vergoedingen aan zorgverleners uit te betalen en budgethouders te ondersteunen bij hun werkgeverstaken. Als enige organisatie beschikt de SVB over alle regio- en domeinoverstijgende informatie inzake zorgverleners en budgethouders en hun vertegenwoordigers. De SVB heeft hiermee binnen de keten een unieke positie. De SVB heeft evenwel geen wettelijke taak om deze informatie ook regio- en domeinoverstijgend te delen. De SVB onderneemt de volgende acties:

- Signaleren: de SVB signaleert op casusniveau onregelmatigheden in betalingen en budgetbeheer en stuurt deze naar de verstrekker.
- Controleren: De SVB toetst zorgovereenkomsten (voor zover de arbeidsrechtelijke toets bij de SVB ligt) en declaraties aan bepaalde (wettelijke) vereisten.

Omdat de toezichts- en handhavingsbevoegdheid bij pgb niet bij de SVB ligt, zal het in dit Meerjarenplan verder alleen gaan om handhaving van de SV-wetten.

'De SVB zorgt ervoor dat burgers niet alleen hun rechten maar ook hun plichten kennen'

2. Kaders

De kaders voor dit Meerjarenplan Handhaving zijn de SVB Meerjarenkoers, de SZW Handhavingskoers en de SVB Visie op Handhaving.

SVB Meerjarenkoers

De SVB zorgt ervoor dat burgers niet alleen hun rechten maar ook hun plichten kennen en zich eraan houden. Door het leveren van een effectieve en zichtbare handhaving levert de SVB een bijdrage aan het in stand houden van het maatschappelijke draagvlak voor het sociaalzekerheidsstelsel.

Handhaving is een van de kerntaken van de SVB

Handhaving bestaat uit alle activiteiten om dat te bereiken. De SVB wil enerzijds zo min mogelijk drempels opwerpen voor de toegang tot rechten en diensten, maar wil anderzijds goede waarborgen inbouwen tegen misbruik en fraude. Net als bij de dienstverlening handhaaft de SVB vanuit de bedoeling van de wet- en regelgeving. Dit omvat ook beleidsvrijheid bij handhaving indien het risico op misbruik en de impact laag worden geacht dan wel dat persoonlijke omstandigheden rechtvaardigen dat afgezien wordt van handhaving.

Focus op preventie

Een goede handhaving begint bij een burgervriendelijke en betrouwbare dienstverlening, waarbij de risico's voor fouten en fraude zoveel mogelijk zijn afgedekt binnen het primaire proces. De nadruk ligt op preventie en indien noodzakelijk volgt controle. De komende jaren zal de foutgevoeligheid van processen worden geminimaliseerd.

De SVB heroriënteert zich op nieuwe handhavingsinstrumenten die minder ingrijpend voor burgers kunnen worden uitgevoerd (zoals virtuele huisbezoeken) en daarnaast eenvoudiger toepasbaar en minder arbeidsintensief zijn én de rechtmatigheid optimaal waarborgen. Data-analyse wordt breed ingezet bij het voorspellen in welke situaties er sprake kan zijn van onrechtmatigheid. De SVB zorgt daarbij voor een verantwoorde inzet van data, waarbij zij opereert binnen ethische, wettelijke en informatiebeveiliging & privacy kaders. Met de doorontwikkeling van data-analyse wordt de risicogerichtheid verhoogd en de SVB zet zich in de keten in voor verbetering van de kwaliteit van de (basis)registraties. De SVB blijft zich ook samen met het ministerie van SZW inspannen om gegevensuitwisselingen met buitenlandse zusterinstellingen en andere buitenlandse organisaties te realiseren.

SZW handhavingskoers 2022-2025

In deze koers is nadrukkelijker het perspectief van de burger en de uitvoeringsprofessional meegewogen. SZW heeft vier hoofdlijnen uitgezet:

1. data-gestuurd handhaven;
2. grensoverschrijdend handhaven;
3. effectief handhaven;
4. versterken en verbinden van de handhavingsketen.

Het uitgangspunt in de Handhavingskoers is dat burgers en bedrijven zich aan de regels houden en vanuit vertrouwen daarop worden benaderd. Dit gebeurt door meer in te zetten op preventie en door passend op te treden tegen burgers en bedrijven die de regels niet naleven.

De SZW handhavingskoers richt zich op meer inzet op preventie en maatwerk waar dit nodig is. De menselijke maat staat centraal. Handhaving moet in balans zijn met de ernst van de gedraging, de mate van verwijtbaarheid en de persoonlijke of specifieke omstandigheden. De focus van handhavingsbeleid is preventie als onderdeel van dienstverlening en het stimuleren van naleving bij die groep die wel wil naleven maar dat om verschillende redenen nog niet doet. Informatie gestuurd werken is cruciaal om effectief te handhaven en transparantie over de inzet van data- en risico gestuurde inzet is noodzakelijk. Daar waar regels bewust of onbewust niet worden nageleefd is er ruimte voor corrigerende en repressieve handelingen en als sluitstuk is er een sanctionerings- en invorderingsinstrumentarium.

SVB visie op handhaving

Handhaving is het totaal aan maatregelen en activiteiten die tot doel hebben om fouten en misbruik van burgers en derden te voorkomen en waar dat niet lukt te detecteren, te corrigeren en zo nodig te sanctioneren. De SVB levert door een effectieve en zichtbare handhaving een bijdrage aan het in stand houden van het maatschappelijke draagvlak voor het sociaalzekerheidsstelsel. De SVB wil enerzijds zo min mogelijk drempels opwerpen voor de toegang tot rechten en diensten maar wil anderzijds goede waarborgen inbouwen tegen misbruik.

Een goede naleving begint bij begrijpelijke wet en regelgeving. Handhaving betekent ook burgervriendelijke, rechtmatige en betrouwbare dienstverlening (op basis van de juiste gegevens) waarbij de risico's voor fouten en fraude zoveel mogelijk zijn afgedekt binnen het primaire proces. Data-analyse is een onmisbaar hulpmiddel daarbij. De SVB is voortdurend alert op nieuwe risico's, onderzoekt deze en werkt via innovatieve pilots aan het mitigeren of beheersen daarvan.

De medewerkers in de uitvoering en de toezichthouders zijn alert op fouten en misbruik. De SVB analyseert alle meldingen van misbruik en doet vervolgonderzoek waar dat opportuun is. Handhavingsactiviteiten kunnen gevoelig en belastend zijn. Daarom is de SVB transparant in wat zij doet. Net als bij dienstverlening handhaaft de SVB vanuit de bedoeling van de wet waarbij een goede balans, een menselijke maat, wordt gezocht tussen de inbreuk op de belangen van de burger en de belangen van de maatschappij bij een rechtmatige wetstoepassing. De SVB werkt in het kader van de Bedoeling en blijft daarop investeren door diverse instrumenten te ontwikkelen die medewerkers hierin ondersteunen, zoals Algemene Beginselen Behoorlijk Afwegen (ABBA), de perspectiefcirkel en het Ethics Center.

Een groeiend deel van de klantpopulatie woont buiten Nederland. Daarnaast heeft de SVB een groot aantal in Nederland wonende gerechtigden die in het buitenland hebben gewoond en/of gewerkt. Dat betekent dat internationale handhaving een belangrijk onderdeel is van onze handhavingsinspanningen. De SVB streeft ernaar binnen Nederland én in het buitenland een gelijkwaardig handhavingsniveau te bereiken. Handhaving in het buitenland is vaak een stuk complexer dan in Nederland en kost relatief veel inspanning.

Conclusie vanuit de kaders

Uit de kaders haalt de SVB de volgende conclusie die zij ook als doel ziet:

Processen en handhavingsinstrumenten minder ingrijpend (voor de burger), eenvoudiger en minder arbeidsintensief toepasbaar maken.

De SVB speerpunten

Om dit doel te bereiken, zet de SVB zich de komende jaren in op de volgende speerpunten:

1. Verdere versterking van de inzet op preventie
2. Bredere focus op (knelpunten bij) internationale handhaving
3. Doorontwikkeling risicogericht handhaven met behulp van data-analyse

1. Verdere versterking van preventie

Risico's voor fouten en misbruik worden zoveel mogelijk afgedekt binnen het primaire proces. Dat doet de SVB door rechtsbepalende gegevens uit te vragen bij andere administraties zoals de BRP en de Belastingdienst. De SVB zet zich daarom in voor verbetering van de kwaliteit van de registraties. Waar de burger toch gegevens moet leveren, zorgt de SVB dat deze weet welke informatie hij waarom moet leveren.

De SVB zorgt ervoor dat de burger weet welke verplichtingen hij heeft, welke wijzigingen hij spontaan moet melden en welke gevolgen er zijn als hij dat nalaat. De SVB is zich ervan bewust dat het voldoen aan de inlichtingenplicht moeilijk is voor sommige burgers. De inlichtingenplicht gaat er vanuit dat het leven van burgers overzichtelijk en eenduidig is, terwijl dit in de praktijk niet altijd het geval is. De SVB vraagt daarom regelmatig aandacht voor meer eenvoud in wetgeving als de verplichtingen in die wetgeving niet aansluiten bij de leefwereld burgers. Bijvoorbeeld in het onderzoek van Panteia naar hardvochtigheden in de Participatiewet en PGB. Ook eenvoud draagt bij aan preventie van fouten.

De SVB maakt gebruik van gedragswetenschappelijke inzichten om correcte en tijdige meldingen te stimuleren, bijvoorbeeld met herinneringsbrieven. Daarnaast wil de SVB expliciet, zowel intern als extern, communiceren over rechtmatigheid. Het doel daarvan is vergroting van de bekendheid met de voorwaarden waaronder de verzekering en de uitkeringen van de volksverzekeringen worden vastgesteld en wat de gevolgen kunnen zijn als niet aan de voorwaarden wordt voldaan.

2. Bredere focus op (knelpunten bij) internationale handhaving

De SVB heeft ongeveer 350.000 in het buitenland wonende gerechtigden verspreid over zo'n 140 landen. De SVB heeft als uitgangspunt dat iedere gerechtigde krijgt waar hij recht op heeft,

snel en in één keer goed, zowel nationaal als internationaal. In de praktijk blijkt dit met name in internationale situaties niet altijd even eenvoudig. Het stelsel van de volksverzekeringen is immers gericht op de Nederlandse situatie. Internationale situaties vormen daarop normatief en materieel de uitzondering. De internationale dienstverlening vergt daarom nu al de meeste inzet van de medewerkers in de uitvoering. Met het oog op deze nog groeiende internationale dienstverlening zal de SVB zich binnen en buiten de SVB actief richten op het vraagstuk hoe de SVB binnen deze context haar dienstverlening efficiënt kan inrichten.

3. Doorontwikkeling risicogericht handhaven met behulp van data-analyse

Het afwegingskader voor de inzet van handhaving wordt met name bepaald door de mate van risico op onrechtmatigheid maar ook door andere factoren zoals de kosten en (maatschappelijke) rendement van de inzet van capaciteit. De SVB zet handhavingsactiviteiten daarom in op basis van de kans op fouten en misbruik en de impact daarvan.

De kans op detectie wordt daarmee vergroot en we zetten capaciteit gericht in, waarmee effectiviteit en efficiëntie zijn gebaat. Daarnaast hoeven hierdoor minder burgers aan toezicht en handhaving te worden onderworpen. Data-analyse is een belangrijk hulpmiddel bij het bepalen in welke situaties er sprake kan zijn van onrechtmatigheid. Met de ontwikkeling van data-analyse wordt risicogerichtheid verhoogd. De SVB houdt bij data-analyse zich aan de bepalingen van de AVG. Bij data-analyse wegen ook data-ethische aspecten, klantbelang en proportionaliteit mee. Bij de SVB vindt er juridische en ethische toetsing van voorgenomen risicogerichte onderzoeken plaats. De SVB is hierbij transparant en publiceert over het resultaat van deze afwegingen op haar internetsite. Dat iets mag of kan hoeft niet altijd te betekenen dat je het als organisatie ook moet willen.

'Risico's veranderen in de tijd
en daarmee ook de aanpak'

3. Handhavingsprioriteiten 2023-2026 - Aanpak

Handhaving bij de SVB vindt plaats binnen alle bedrijfsonderdelen (beleid, ondersteuning, uitvoering) en is verwerkt in alle relevante bedrijfsprocessen en is onderdeel van het primaire proces.

De voornaamste frauderisico's zijn:

- **Gezamenlijke huishouding:** De SVB heeft ongeveer 1 miljoen alleenstaande AOW-gerechtigden, 30.000 Anw-gerechtigden en 30.000 alleenstaande AIO-gerechtigden. Het belangrijkste handhavingsrisico bij deze in Nederland en in het buitenland wonende gerechtigden is het niet (tijdig) melden van de aanvang van een gezamenlijke huishouding.
- **Verblijf/vermogen in het buitenland van in Nederland wonende burgers:** De SVB heeft ongeveer 50.000 huishoudens als AIO-gerechtigden. Het belangrijkste handhavingsrisico is hier het niet (tijdig) melden van verblijf of vermogen in het buitenland.

Daarnaast zijn er frauderisico's die de SVB wel onderkent maar nog geen onderdeel zijn van going concern activiteiten waarbij de SVB in grote mate afhankelijk is van een juiste adresregistratie in de BRP en van gegevens in de keten. Risico's veranderen in de tijd en daarmee ook de aanpak van deze risico's en de inzet van de verschillende instrumenten die de SVB ter beschikking staan.

Uitwerking van de speerpunten

Hieronder wordt aangegeven op welke manier de SVB zich in zal zetten op de speerpunten om te komen tot het uiteindelijke hoofddoel: de processen en handhavingsinstrumenten minder ingrijpend (voor de burger), eenvoudiger en minder arbeidsintensief toepasbaar maken.

1. Verdere versterking van preventie

• Onderzoeken Nederland

De rechtmatigheidsonderzoeken in Nederland richten zich voornamelijk op vaststelling van de leefsituatie en in het bijzonder op het al dan niet voeren van een gezamenlijke huishouding. Daarnaast richten de onderzoeken zich op de vaststelling van de verzekeringsgrondslag en op ongemeld inkomen/vermogen. De SVB zorgt voor de rechtmatigheid van de vaststelling van verzekering en uitkering zoveel mogelijk door gegevensuitwisseling, zoals met de Basis Registratie Personen (BRP) en de Belastingdienst. Onderzoeken naar de leefsituatie vereisen vaak een huisbezoek en dat kan voor burgers een zeer ingrijpende vorm van onderzoek zijn. De SVB ontwikkelt daarom ook minder ingrijpende handhavingsinstrumenten zoals beeldbellen, andere inzet van telefonisch contact of voordeurgesprek. Nu de politiek besloten heeft het stelsel van leefvormen in de AOW vooralsnog niet fundamenteel te vereenvoudigen, zal inzet op onderzoeken naar leefvormen nodig blijven. Als de wetgeving met betrekking tot leefvormen in de toekomst wel zal worden vereenvoudigd zullen de onderzoeken naar leefvorm minder noodzakelijk zijn.

Bij onjuiste registratie in de BRP komt een persoon onterecht in de SVB Basis Administratie Verzekerden (BAV) en dit kan leiden tot onterechte verzekering voor de volksverzekeringen (waaronder opbouw AOW verzekering) en daarvan afgeleide onterechte

zorgverzekering en declaratie van zorgkosten. De SVB intensiveert daarom het onderzoek naar registraties in de BAV en blijft voorts deelnemen aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Dit is naast een verdere versterking van preventie ook een uitwerking van het speerpunt doorontwikkeling risicogericht handhaven met behulp van data-analyse (verbeteren datakwaliteit).

• Basis Administratie Volksverzekeringen (BAV)

Een rechtmatige toekenning van uitkeringen begint bij het ter beschikking hebben van juiste en actuele data. De BAV is voor de SVB van cruciaal belang om de verzekeringspositie van de burger vast te stellen

Een betrouwbare BAV is belangrijk voor een efficiënte nationale en internationale uitvoering van de wettelijke taken van de SVB, waaronder ook de bepaling van de verzekering voor de Wet langdurige zorg. De SVB werkt daarom continu aan nieuwe technieken om de BAV 100% op orde te krijgen. Als de BAV 100% correct is dan is bij een AOW-aanvraag geen of minder uitvraag van gegevens nodig. De SVB investeert met het project 'van BAV naar Beter' om oorzaak van fouten aan te pakken. In dit project houden medewerkers en adviseurs binnen de uitvoering zich bezig met het opsporen, analyseren, en oplossen van fouten en tegenstrijdigheden in de BAV.

- **Gedragwetenschap en bekendheid met plichten**

Om te bereiken dat burgers zich aan hun plichten houden, is het nodig dat zij hun plichten kennen. Naleving wordt voorts bevorderd door het beeld dat er voldoende controle is. Bekendheid en perceptie van controle worden door SZW jaarlijks gemeten met een schriftelijke enquête onder aselekt gekozen burgers en daarin is nog ruimte voor verbetering. De SVB heeft daarom besloten een herinneringsmailing in te richten met betrekking tot de plicht om een gezamenlijke huishouding te melden. Ook onderzoekt de SVB andere innovaties in het kader van de bevordering van doenvermogen van burgers. Met behulp van de gedragwetenschap (onderzoek/experimenten) werkt de SVB verder aan de vergroting van bekendheid en perceptie. De SVB richt zich daarbij op gerechtigden in zowel Nederland als in het buitenland. Het doel is het bevorderen van spontane meldingen van een gezamenlijke huishouding. De SVB neemt voorts deel aan het SZW kernteam gedrag om samenwerking op het gebied van gedragwetenschappen te stimuleren. (zie kader voor voorbeeld.)

Een mogelijke interventie bij in Nederland wonende AOW gerechtigden is het voornemen om een jaarlijkse herinnering in te richten. Bij in het buitenland wonende gerechtigden richt de SVB zich met experiment en onderzoek vooralsnog eerst op de in Duitsland wonende gerechtigden.

- **Leefsituaties**

De vaststelling van de leefsituatie 'duurzaam gescheiden leven' (DGL) en de handhaving hiervan is ingewikkeld en veel burgers begrijpen de juridische criteria niet. In het bijzonder gaat het om situaties bij personen die gescheiden zijn van tafel en bed en die door omstandigheden noodzakelijke zorg verlenen aan

hun partner. Dit is een van de knelpunten waarbij de SVB in de vereenvoudigingsagenda van de SVB en in de knelpuntenbrief een voorstel heeft gedaan om wetgeving te vereenvoudigen en uiteindelijk te voorkomen dat de burger met terugvorderingen te maken krijgt. SZW is nu primair aan zet om het stelsel van leefvormen te moderniseren, en vooral te vereenvoudigen, maar dat betekent niet dat er geen ruimte voor de SVB is om SVB beleid en uitvoering te verbeteren. Twee aanpassingen zijn inmiddels wel mogelijk gebleken:

- De SVB neemt aan dat sprake is van duurzaam gescheiden leven als burgers een verzoek tot echtscheiding hebben ingediend en een bewijsstuk hiervan toesturen.
- De SVB laat noodzakelijke zorg buiten beschouwing bij de beoordeling van DGL.

- **Externe Samenwerking**

De SVB werkt extern samen in de Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) onder leiding van SZW. De SVB werkt ook samen met andere organisaties in de Manifestgroep Fraude Analisten (MFA). Hierin delen fraude analisten van diverse organisaties tactische kennis over fraudebestrijding met elkaar. Voorts is er een samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en de gemeenten met betrekking tot adreskwaliteit in de Basisregistratie Personen (BRP). De SVB participeert daartoe in de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Met de IND werkt de SVB samen met betrekking tot het onderzoeken van ingezetenschap in het kader van verzekering ingevolge de volksverzekeringen. Op het internationale vlak is de SVB voorzitter van de EU National Contact Points for Fraud & Error (NCP). Het netwerk van de NCP's heeft zich vooral gericht op de uitwisseling van informatie met betrekking tot toepasselijke wetgeving en internationale terugvordering. Op de agenda staat nu 'teleworking' als belangrijk onderwerp voor de komende tijd.

2. Bredere focus op (knelpunten bij) internationale handhaving

• Onderzoeken buitenland

In het buitenland heeft de SVB niet dezelfde controle mogelijkheden als in Nederland. De SVB, en in een aantal landen de Bureaus Sociale Zaken, verrichten daarom aanvullende onderzoeken. Dit gebeurt als risicogerichte steekproeven en bij vermoeden van onrechtmatigheid. Een aantal landen heeft bezwaar gemaakt tegen Nederlandse huisbezoeken op hun grondgebied en met deze landen worden afspraken gemaakt zodat onderzoeken mogelijk blijven.

- Voor huisbezoeken in het buitenland geldt dat die worden beïnvloed door omstandigheden, zoals recent de Corona beperkingen, maar ook door lokale eisen en politieke invloeden, zoals de relatie tussen Nederland en een bepaald land. De SVB ontwikkelt daarom ook methoden voor onderzoek zonder huisbezoek. Er wordt door de SVB, samen met UWV, geïnvesteerd in de relatie met buitenlandse zusterorganen en ministeries om mogelijkheden voor onderzoek open te houden. Voor bijvoorbeeld Polen en België leidt dit tot alternatieven zoals oproep van klanten op de Nederlandse Ambassade of vormen van gezamenlijke controle.
- Communicatie met de klant in het buitenland is niet altijd voldoende gebleken om fouten bij deze klanten te voorkomen. De SVB investeert daarom in het contact met de klant in het buitenland. Dit doet de SVB in de vorm van gedragsexperimenten maar ook door controleformulieren (levensbewijs en onderzoek leefsituatie) te vereenvoudigen en meer doelgroep gericht in te zetten. Ook de Bureaus Sociale Zaken spelen een rol in preventie door het geven van voorlichting aan klanten.

- De komende jaren staan voorts in het teken van de intensivering van vermogensonderzoeken in het buitenland omdat dit een belangrijk rechtmatigheidsrisico is. De intensivering gaat stapsgewijs van circa 150 extra onderzoeken in 2022 naar 425 extra onderzoeken in 2024. Gelijktijdig is er ook aandacht voor preventie in de proef om niet-gebruik AIO terug te dringen.

• Toepasselijke wetgeving (TPW)

Handhaving-TPW richt zich op het voorkomen en beëindigen van schijnconstructies op de arbeidsmarkt zodat in het juiste land sociale zekerheidsrechten worden opgebouwd en gebruikt. Dat gebeurt in samenwerking met ketenpartners in Nederland en zusterorganen in het buitenland. De SVB heeft geïnvesteerd in opleiding, ontwikkelen werkwijzen en ketensamenwerking waardoor we de komende jaren focus kunnen leggen op onderzoeken en bedrijfsbezoeken.

Bij Handhaving-TPW zijn er veel mogelijkheden voor gezamenlijke inspecties met ketenpartners, bijvoorbeeld met betrekking tot arbeidsmigranten, en met zusterorganen, bijvoorbeeld met behulp van de Europese Labour Authority. Ook zijn er mogelijkheden om datagedreven, risicogerichte, onderzoeken uit te voeren zodat er niet alleen reactieve maar ook proactieve handhaving is. Daarnaast wordt data gebruikt voor preventie. Samen met UWV, Belastingdienst en de Nederlandse Arbeidsinspectie vormt Handhaving-TPW een team grensoverschrijdende handhaving, om diverse problematiek bij het grensoverschrijdend werken aan te pakken. Dit team komt voort uit een advies in het rapport 'Geen tweederangsburgers' van Emile Roemer. Om de doelstellingen te realiseren zal de SVB, in de komende jaren, met behulp van extra middelen van SZW, de Handhaving-TPW activiteiten verdubbelen.

- **Eén-overheidsgedachte**

De SVB levert via de Bureaus Sociale Zaken dienstverlening voor andere uitvoerders en voert daarnaast handhavingstaken uit voor onder meer de SVB, UWV en gemeenten. Zo draagt de SVB ook bij aan de 'één overheidsgedachte' door zaken in samenhang af te handelen en versterkt en verbindt de handhavingketen en maakt het voor burgers eenvoudiger. In de toekomst zou de SVB op basis van haar kennis, ervaring en internationale infrastructuur vanuit het één overheidsperspectief internationaal ook kunnen handhaven voor ketenpartners en andere uitvoeringsorganisaties buiten het sociaal domein.

3. Doorontwikkeling risicogericht handhaven met behulp van data-analyse

- **Risicogericht onderzoek**

Dit betreft de hierboven al genoemde door data-analyse gestuurde effectieve en efficiënte inzet van handhavingcapaciteit. De SVB doorloopt in samenwerking met externe deskundigen een ontwikkel- en certificeringstraject voor de inzet van een algoritme om het risico op onrechtmatigheden met betrekking tot de leefsituatie te bepalen. Doel in de komende jaren is te komen tot een SVB breed normenkader voor inzet van algoritmen dat waarborgen biedt voor het bewustzijn van risico's, uitlegbaarheid, auditeerbaarheid en informatievoorziening. De SVB is zich bewust van het risico op (onbewuste) discriminatie/etnisch profileren en weegt nauwkeurig af of een risicogericht onderzoek niet tot ongerechtvaardigd onderscheid van verschillende groepen burgers leidt door een juridische en ethische toetsing te doen. De SVB zal daarnaast een algoritmeregister publiceren waarin de werking en beheersmaatregelen van de belangrijkste algoritmes die door de SVB worden gebruikt worden toegelicht.

Het sluitstuk van handhaving: terugvorderen/invorderen/sancties

De SVB vordert in principe een ten onrechte of tot een te hoog verstrekte uitkering terug. De invordering/incasso is het actief terugvorderen. De sanctie is het opleggen van bestuurlijke boete of een waarschuwing en vormt het sluitstuk van handhaving.

Terugvorderen

Uit het rapport Ongekend Onrecht, over de kinderopvangtoeslagaffaire, bleek dat burgers in grote sociale en financiële problemen zijn gekomen door de uitvoering van de regeling. Een belangrijk verwijt is dat er sprake was van disproportioneel terugvorderen. In de door de SVB uitgevoerde wetgeving komen situaties voor waarbij het risico bestaat op hoge terugvorderingen en de SVB tracht dit te voorkomen door zorgvuldig onderzoek te doen of er wel recht bestaat op uitkering. Hoge terugvorderingen kunnen desondanks toch soms ontstaan, met name bij een ongemelde wijziging van de leefsituatie en bij ongemeld vermogen in het buitenland. De SVB onderzoekt op de volgende manier of het beleid voldoende evenwichtig is, met expliciete aandacht voor de menselijke maat:

- De SVB verkent of en hoe beginselgeleide uitvoering van wet- en regelgeving kan plaatsvinden. Dit houdt in dat meer rekening wordt gehouden met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.
- Daarnaast is de SVB bezig met een traject om alle beleidsregels burgervriendelijker en responsiever te maken. Vragen die daarbij aan bod komen is of de SVB haar discretionaire ruimte voldoende benut, of de bewijslast verlicht kan worden en hoe de SVB meer rekening kan houden met het denk- en doenvermogen van de burger. De wijzigingen in de beleidsregels over herziening en terugvordering worden naar verwachting in 2022 doorgevoerd.

Voor wat betreft de herziening wil de SVB duidelijker onderscheid maken tussen situaties waarin de burger een fout gemaakt heeft en situaties waarin de SVB een fout gemaakt heeft. Een beperking van de herziening heeft ook gevolgen voor de hoogte van de terugvordering.

De SVB is voornemens om in situaties waarin de SVB een fout gemaakt heeft herziening met volledige terugwerkende kracht niet langer het uitgangspunt te laten zijn tenzij de burger de fout direct moet zijn opgevallen.

- De 'alles-of-niets' regeling van de AKW, waarbij geen recht op kinderbijslag bestaat indien de onderhoudsbijdrage niet volledig is voldaan, ook bij een gering tekort aan onderhoudsbijdrage, houdt de SVB samen met SZW tegen het licht om te bekijken of dit vervangen kan worden door een regeling met een meer proportionele uitkomst

Invorderen

De recente ontwikkelingen (de kinderopvangtoeslagaffaire, invoering nieuwe beslagvrije voet per 1 januari 2021 en de opdracht van SZW om de invorderingsregels minder strikt toe te passen) hebben aanleiding gegeven om ook de invorderingspraktijk van de SVB onder de loep te nemen. Dat houdt onder meer in dat bij het invorderen geen onderscheid (meer) gemaakt wordt tussen schulden die zijn ontstaan door schending van de mededelingsplicht en andere schulden. Het invorderingsbeleid is voor beide hetzelfde en betekent dat voortaan bij alle geldschulden op verzoek uitstel van betaling kan worden verleend tot maximaal 36 maanden, zo lang de maandelijkse aflossingstermijn niet daalt beneden de helft van de aflossingscapaciteit. Er vinden tussen de SVB, UWV en SZW

gesprekken plaats over vervanging van de wettelijke regels rond invordering en uitstel van betaling. Er is wetgeving in voorbereiding om nadelige effecten nieuwe beslagvrije voet op te heffen.

Sanctie

De SVB vindt dat er onderscheid moet zijn in de behandeling van burgers die bewust de regels niet naleven en van burgers die een fout maken. Daar heeft de SVB ook aandacht voor gevraagd in haar knelpuntenbrief (2022) en in het onderzoek van Panteia naar hardvochtigheden in de Participatiewet en PGB. Als men misbruik maakt van sociale voorzieningen dan moet men terugbetalen wat men ten onrechte heeft verkregen en past ook een sanctie. Als de burger een fout heeft gemaakt dan moet het teveel ontvangen bedrag aan uitkering worden terugbetaald maar daarbij wil de SVB rekening houden met de menselijke maat en afbetalingsmogelijkheden. Een (hoge) sanctie is niet gepast. Het probleem hierbij is dat het moeilijk is om onderscheid te maken tussen fouten en bewust de regels overtreden. In het strafrecht ligt de bewijslast bij de overheid maar in het administratief recht behoeft de overheid alleen aannemelijk te maken dat er sprake is van een onrechtmatige situatie. Voor de SVB zou het moeilijk zijn om, binnen administratief recht, onderscheid te maken tussen fraude en fouten. Vastlegging van situaties waarin sprake is van bewijsvermoedens zou een oplossing kunnen zijn. Hierover is de SVB met SZW in gesprek.

Tot slot

De SVB zet zich al een aantal jaar intensief in op het realiseren van maatwerk binnen de huidige juridische kaders. Onder andere met de Garages De Bedoeling en de Maatwerkplaatsen. Dat geeft soms ook aanleiding om beleidsregels aan te passen. Bij het opstellen van nieuwe beleidsregels is burger- en maatwerk vriendelijkheid het credo. Daarnaast is de SVB zoals hierboven al aangegeven begonnen aan een vierjarig project om haar bestaande beleidsregels proactief burger- en maatwerk vriendelijk te maken.

**De SVB verwacht een verschuiving
van detectie naar preventie**

4. Inzet capaciteit

Als uitvloeisel van voorgaande doelstelling en de aanpak wordt capaciteit ingezet. De inzet van handhavingscapaciteit draagt bij aan de rechtmatigheid van de uitvoering van SVB- wetgeving. De SVB richt daarbij de handhaving niet op output maar op outcome.

De SVB verdeelt de inzet van handhavingscapaciteit op drie manieren:

1. Nationaal / Internationaal
2. Risicogericht: Leefsituatie, Inkomen/vermogen, Verzekering
3. Focus: Preventie/detectie/correctie/sanctionering

We verwachten op basis van voorgaande geformuleerde doelstellingen en concrete prioriteiten de komende jaren verschuivingen in de inzet van onze capaciteit. Door de groei van het aantal gerechtigden in het buitenland en de toenemende internationalisering verwacht de SVB een verdere verschuiving van nationaal naar internationaal. Bij vereenvoudiging van wetgeving verwacht de SVB ook een verschuiving in risico's, dus van handhaving op leefsituatie naar handhaving op inkomen/vermogen/verzekering.

En door de inzet van data- en risico analyse en gedragswetenschappelijk onderzoek verwacht de SVB een verdere verschuiving van detectie naar preventie. Daarnaast worden in het kader van een burgervriendelijke en betrouwbare dienstverlening de risico's voor fouten en fraude zoveel mogelijk voorkomen binnen het primaire proces waardoor de rol van preventie steeds groter zal worden.

SVB FEITEN EN CIJFERS HANDHAVING 2021

2.690

burgers kregen een herziening van hun uitkering

Daarbij was er sprake van terugvordering en een sanctie.

4,5 miljoen
teruggevorderd

0,9 miljoen
sanctiebedrag

In totaal hebben handhaving herzieningen geleid tot een verwachte besparing van

14,9 miljoen

Bij 10 burgers is bij het Openbaar Ministerie aangifte van een strafbaar feit gedaan

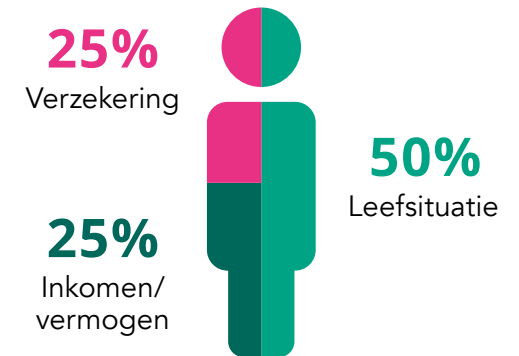
Globale verdeling inzet van capaciteit

25%
Internationaal

75%
Nationaal

Risicogericht

voor het leven
Sociale Verzekeringsbank

Colofon

Sociale Verzekeringsbank (SVB)

Postbus 1100 | 1180 AH Amstelveen

Meerjarenplan Handhaving 2023-2026